

Nowe stanowiska bogatkowatych (Coleoptera: Buprestidae) w Beskidzie Wschodnim

WOJCIECH T. SZCZEPAŃSKI¹, ARTUR TASZAKOWSKI², LECH KARPIŃSKI³

^{1,2,3}Katedra Zoologii, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Śląski,
ul. Bankowa 9, 40-007 Katowice, Poland

e-mail: ¹wszczepanski@us.edu.pl, ²atazakowski@us.edu.pl, ³lkarpinski@us.edu.pl

ABSTRACT. New localities of jewel beetles (Coleoptera: Buprestidae) in the Eastern Beskid Mts.

The paper presents new data on the distribution of Buprestidae in the Eastern Beskid Mountains in south-eastern Poland. The material is based mainly on observation obtained between 2010-2014 in eight research localities. The list of 18 species of jewel beetles is presented, among which 7 are new for that zoogeographical region: *Buprestis haemorrhoidalis*, *Anthaxia signaticollis*, *A. helvetica*, *Chrysobothris igniventris*, *Agrilus delphinensis*, *A. sinuatus*, *A. suvorovi*.

KEY WORDS: *Coleoptera*, Buprestidae, Poland, Eastern Beskid Mts., new records.

WSTĘP

Bogatkowate (Buprestidae) to fitofagiczna rodzina chrząszczy należąca do podrzędu wielożernych (Polyphaga). Liczbę gatunków w obrębie tej rodziny na świecie szacuje się na około 15000 (ŚLIPIŃSKI *et al.* 2011), w Polsce chrząszcze te reprezentowane są przez 87 gatunków (GUTOWSKI 2005, BYK & MOKRZYCKI 2009). Niemniej jednak obecność niektórych z nich w Polsce wymaga potwierdzenia. Większość przedstawicieli tej rodziny to gatunki związane z ekosystemami leśnymi (larwy żyją pod korą i w drewnie drzew), część gatunków rozwija się w glebie, w pędach roślin zielnych lub minuje liście (GUTOWSKI 2005).

Bogatkowate należą do jednej z lepiej poznanych rodzin chrząszczy w Polsce. Jednakże część gatunków jest odławiana dość rzadko i sporadycznie, zwłaszcza w niektórych regionach kraju. Praca ta ma na celu uzupełnienie informacji o bogatkach Beskidu Wschodniego.

TEREN I METODY BADAŃ

Obszar badań położony jest w następujących mezoregionach fizycznogeograficznych (wg KONDRACKIEGO 2013): Beskid Niski, Pogórze Jasielskie oraz Obniżenie Gorlickie. Stanowiska badawcze znajdują się w miejscowościach takich jak: Bartne, Bednarka, Blechnarka, Chyrowa, Dobrynia, Krempana, Libusza, Lipinki, Ożenna oraz Wysowa-Zdrój. Natomiast według podziału przyjętego w *Katalogu Fauny Polski* (BURAKOWSKI *et al.* 1985, 2000), wszystkie stanowiska znajdują się w obrębie Beskidu Wschodniego. Owady zbierano w południowo-zachodniej części tej krainy, w 8 kwadratach (10 x 10 km) siatki UTM: EV17, EV29, EV37, EV38, EV39, EV48, EA10, EA20.

Badania prowadzono głównie w latach 2010-2014, jednakże wykorzystano także pojedyncze obserwacje z lat wcześniejszych. Chrząższcze odławiano przy użyciu czerpaka entomologicznego, metodą „na upatrzonego” oraz otrząsano na parasol entomologiczny.

Systematykę i nazewnictwo przyjęto za katalogiem chrząszczy Palearktyki (LÖBL & SMETANA 2006). Wszystkie okazy zostały odłowione przez drugiego z autorów i znajdują się w kolekcji entomologicznej Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu (USMB) oraz w kolekcjach autorów. Autorzy pragną podziękować Romanowi Królikowi za oznaczenie wybranych gatunków.

WYKAZ GATUNKÓW

Buprestinae LEACH, 1815

Buprestis (Ancylocheira) haemorrhoidalis haemorrhoidalis HERBST, 1780

Blechnarka [EV17], 20.08.2010, 1 ex., skład drewna.

Gatunek związany głównie z sosną. Na terenie Polski podawany z licznych stanowisk z różnych części kraju (BURAKOWSKI *et al.* 1985). Gatunek nowy dla Beskidu Wschodniego.

Eurythyrea austriaca (LINNAEUS, 1767)

Chyrowa [EV48], 10.08.2013, 3 exx., obserwacja na składzie drewna jodłowego.

Gatunek bardzo rzadko spotykany, w Polsce objęty ochroną gatunkową. Jego larwy rozwijają się w jodłach. Na terenie kraju występuje przede wszystkim w górach (BURAKOWSKI *et al.* 1985).

Anthaxia (Anthaxia) nitidula (LINNAEUS, 1758)

Libusza [EA10], 2.06.2004, 2 exx., 23.06.2012, 1 ex., zarośla; 20.05.2014, 2 exx., łąka.

Anthaxia (Anthaxia) signaticollis KRYNICKI, 1832

Wysowa-Zdrój [EV17], 23.05.2011, 1 ex., zarośla.

Takson ten do niedawna uznawany był za podgatunek *A. nitidula*. Według SAKALIANA (2003) ze względu na cechy morfologiczne i zasięg geograficzny należy go uznać za odrębny, bliźniaczy gatunek. W Polsce znany jest z pojedynczych stanowisk we wschodniej części kraju, jednakże prawdopodobnie część rekordów dotyczących *A. nitidula* należy odnieść do tego gatunku. Gatunek nowy dla Beskidu Wschodniego.

Anthaxia (Melanthaxia) helvetica helvetica STIERLIN, 1868

Wysowa-Zdrój [EV17], 23.05.2011, 1 ex., zarośla; 2.05.2014, 1 ex., buczyna.

Gatunek głównie górski, jednakże podawany również ze środkowej części Polski. Nowy dla Beskidu Wschodniego.

Anthaxia (Melanthaxia) quadripunctata quadripunctata (LINNAEUS, 1758)

Bartne [EV29], 10.07.2013, 1 ex., zarośla; Blechnarka [EV17], 13.06.2011, 1 ex., skraj lasu; Libusza [EA10], 17.08.2012, 1 ex., zarośla.

Phaenops cyanea (FABRICIUS, 1775)

Wysowa-Zdrój [EV17], 16.07.2007, 1 ex., skład drewna.

Chrysobothris (Chrysobothris) affinis affinis (FABRICIUS, 1794)

Wysowa-Zdrój [EV17], 14.07.2005, 2 exx., skład drewna.

Chrysobothris (Chrysobothris) igniventris REITTER, 1895

Wysowa-Zdrój [EV17], 24.07.2006, 1 ex., skład drewna.

Gatunek o słabo poznanym rozmieszczeniu na terenie Polski, znany zaledwie z kilkunastu stanowisk, położonych głównie w środkowej części kraju. Zasiedla głównie sosny, rzadziej świerki (BURAKOWSKI *et al.* 1985). Gatunek nowy dla Beskidu Wschodniego.

Agrilinae LAPORTE, 1835***Agrilus (Anambus) biguttatus*** (FABRICIUS, 1777)

Libusza [EA10], 17.06.2006, 1 ex., grąd.

Agrilus (Quercuagrilus) angustulus angustulus (ILLIGER, 1803)

Libusza [EA10], 2.06.2004, 1 ex., zarośla.

Agrilus (Agrilus) cuprescens cuprescens (MÉNÉTRIÉS, 1832)

Libusza [EA10], 12.06.2013, 5 exx., zarośla; Ożenna [EV37], 21.07.2013, 1 ex., łąka; Wysowa-Zdrój [EV17], 11.07.2011, 1 ex., las.

Agrilus (Robertius) delphinensis ABEILLE de PERRIN, 1897

Dobrynia [EV39], 16.05.2013, 1 ex., wrzosowisko.

Gatunek znany z nielicznych, rozproszonych stanowisk na ternie kraju (BURAKOWSKI *et al.* 1985, GUTOWSKI & MIŁKOWSKI 2008). Jako roślinę żywicielską podaje się różne gatunki wierzb (*Salix* spp.) (JENDEK 1995). Gatunek nowy dla Beskidu Wschodniego.

Agrilus (Robertius) pratensis pratensis (RATZEBURG, 1837)

Dobrynia [EV39], 16.05.2013, 5 exx., wrzosowisko; Lipinki [EA20], 15.06.2013, 1 ex., zarośla subkserotermiczne.

Agrilus (Sinuatiagrilus) sinuatus sinuatus (A.G. OLIVIER, 1790)

Libusza [EA10], 10.06.2013, 1 ex., zarośla, na *Crataegus* sp.

Gatunek szeroko rozprzestrzeniony w Palearktyce. Na terenie kraju jest rzadko spotykany, z wielu krain jak dotąd nie został jeszcze wykazany, a większość dotychczasowych doniesień pochodzi z połowy XX a nawet z XIX wieku (BURAKOWSKI *et al.* 1985). Nowy dla Beskidu Wschodniego.

Agrilus (Agrilus) suvorovi OBENBERGER, 1935

Libusza [EA10], 2.07.2007, 1 ex., zarośla.

Gatunek znany z nielicznych stanowisk. Z Beskidu Wschodniego jak dotąd nie podawany.

***Agrilus (Agrilus) viridis viridis* (LINNAEUS, 1758)**

Bartne [EV29], 30.04.2013, 1 ex., zarośnięte pastwisko kserotermiczne; Libusza [EA10], 20.05.2014, 1 ex., zarośla.

***Trachys minuta minuta* (LINNAEUS, 1758)**

Bartne [EV29], 9.07.2013, 2 exx., zbiorowisko subkserotermiczne; Bednarka [EA20], 13.06.2013, 1 ex., skraj grądu; Blechnarka [EV17], 11.08.2013, 1 ex., zarośla; Chyrowa [EV48], 10.08.2013, 1 ex., zarośla; Dobrynia [EV39], 10.06.2013, 1 ex., subkserotermie; 29.07.2014, 1 ex.; Krempna [EV38], 11.08.2014, 1 ex., zarośla; Libusza [EA10], 10.06.2013, 1 ex., zarośla; 12.07.2014, 1 ex., łąka; 30.07.2014, 1 ex., grąd; Wysowa-Zdrój [EV17], 11.08.2011, 2 exx., las.

PODSUMOWANIE

Beskid Wschodni, ze względu na położenie i różnorodny charakter siedlisk może uchodzić za jeden z atrakcyjniejszych regionów dla owadów, w tym również dla przedstawicieli tej rodziny. Podczas badań zebrano 52 osobniki chrząszczy z rodziny bogatkowatych, należące do 18 gatunków, z czego aż 7 z nich nie było wcześniej podawanych z Beskidu Wschodniego. Do ciekawszych gatunków ze względu na rzadkość występowania zaliczyć można: *Eurythyrea austriaca*, *Anthaxia signaticollis*, *Agrilus delphinensis*, *A. sinuatus* oraz *A. suvorovi*.

PIŚMIENNICTWO

- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1985. Chrząszcze Coleoptera. *Katalog fauny Polski* 23(10): 401 pp.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 2000. Chrząszcze Coleoptera. *Katalog fauny Polski* 23(22): 252 pp.
- BYK A., MOKRZYCKI T. 2009. *Lamprodila mirifica* (MULSANT, 1855) (Buprestidae: Chrysochroinae: Poecilnotini) - new for the fauna of Poland. Key to the identification of Polish species of the genus *Lamprodila* MOTSCHULSKY, 1860. *Fragmenta Faunistica* 52(2): 91–97.
- GUTOWSKI J.M. 2005. Bogatkowate (Buprestidae). In: BOGDANOWICZ W., CHUDZICKA E., PILIPIUK I., SKIBIŃSKA E. (Eds.). *Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków*. T. I. MiZ PAN, Warszawa: 114–118, 132–133.
- GUTOWSKI J.M., MIŁKOWSKI M. 2008. Bogatkowate (Coleoptera: Buprestidae) Puszczy Kozienskiej. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody* 27(2): 49–85.
- JENDEK E. 1995. Taxonomical notes on the *Agrilus betuleti* species group with description of two new species (Coleoptera: Buprestidae). *Koleopterologische Rundschau* 65: 171–178.
- KONDRACKI J. 2013. *Geografia regionalna Polski*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa: 440 pp.
- LÖBL I., SMETANA A. 2006. *Catalogue of Palaearctic Coleoptera*. Vol. 3. Scarabaeoidea, Scirtoidea, Dascilloidea, Buprestoidea, Byrrhoidea. Apollo Books, Stenstrup. 690 pp.
- SAKALIAN V.P. 2003. A Catalogue of the Jewel Beetles of Bulgaria (Coleoptera, Buprestidae). *Zoocartographia Balcanica*, Vol. 2, Pensoft Series Faunistica No. 30: 1–246.
- ŚLPIŃSKI S.A., LESCHEN R.A.B., LAWRENCE J.F. 2011. Order Coleoptera LINNAEUS, 1758. In: ZHANG Z.-Q. (Ed.), *Animal biodiversity: An outline of higher-level classification and survey of taxonomic richness* *Zootaxa* 3148: 1–237.

Accepted: 17 October 2015; published: 30 November 2015

Licensed under a Creative Commons Attribution License <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>